

Abstrakt

Práce se zabývá poměrně zanedbanou diverzitou prvoků obývajících anoxické prostředí zadního střeva švábů (Blattodea bez Isoptera). Prozkoumal jsem složení střevní bioty více než 200 druhů švábů a podrobněji se věnoval čtyřem vybraným skupinám prvoků, parabasalidům (Metamonada: Parabasalia), oxymonádám (Metamonada, Preaxostyla, Oxymonadida), nálevníkům (Alveolata, Ciliophora) a gregarinám (Alveolata, Apicomplexa, Eugregarinorida). Výsledky práce odhalují značnou a dosud takřka neznámou diverzitu švábích metamonád. Z oxymonád se především jedná o malé polymastigidy rodu *Monocercomonoides* a nově popsaného rodu *Blattamonas*. Výjimkou je překvapivý nález teprve druhého zástupce rodu *Streblomastix*. Většina nalezených parabasalidů patří buď do řádu Hypotrichomonadida, nebo Honigbergiellida. Od nich dělá práce malou odbočku, a to k diverzitě honigbergiellidů i dalších skupin trichomonád obývajících poněkud jiné anoxické prostředí, a to vodní sedimenty. I zde nacházíme dříve netušenou diverzitu a mimo jiné popisujeme nový parabasalidní řád, Pimpavickida. Další zkoumanou skupinou jsou bizarní nálevníci čeledi Clevelandellidae (Armophorea, Clevelandellida), symbionti (k termitům nepříbuzných) dřevožravých švábů podčeledi Panesthiinae. Práce kriticky reaguje na sérii několika recentních publikací a nabízí doposud nejrozsáhlejší pohled na diverzitu, taxonomii a morfologii této extrémně zajímavé skupiny. Dále práce obsahuje objev nového rodu a druhu čeledi Nyctotheridae (Armophorea, Clevelandellida), blízce příbuzné klevelandelám, *Reductitherus cryptostomus* n. gen. n. sp. Okrajově se práce též věnuje vyšší taxonomii APM kládu nálevníků, do kterého Clevelandellida patří, a kmene Apicomplexa, do kterého náleží ve švábech nalézané gregariny.